

BRĪVĀ LATVIJA

ISSN 0934-6759

APVIENOTĀ **LONDONAS AVIZE** UN **LATVIJA**

2020. gada 10. – 16. marts

Nr. 10 (1668)

Lasiet tīmeklī
www.brivalatvija.lv

Godina pulkvedi OSKARU KALPAKU

Aizsardzības ministrija ierosinājusi 2021. gadu dēvēt par Varoņu gadu un aicina sabiedrību meklēt varoņus gan starp saviem līdzilvēkiem, gan arī katram pašam būt tādām. Visā Latvijā godinās tos varoņus un pieminēs tos vēsturiskos notikumus, pateicoties kuŗiem pastāv brīva Latvija. Šogad īpaši tiks godināta Zemessardze tās 30. gadadiņā.

Vietā, kur tagad izveidota pulkveža O. Kalpaka piemiņas vieta un muzejs "Airītes", 1919. gada 6. martā Latvijas Neatkarības kara laikā krita pulkvedis

O. Kalpaks, kapteinis Nikolajs Grundmanis, virsleitnants Pēteris Krievs un leitnants Johans Hanss Šrinders. Pēc muzeja ēkas atjaunošanas 2013. gada 6. martā atklāja no jauna izveidoto ekspozīciju, kuŗa atspoguļo pulkveža O. Kalpaka personību un viņa darbību Pirmā pasaules kara un Latvijas Atbrīvošanas cīņu laikā.

Pulkveža O. Kalpaka piemiņas pasākumos piedalījās aizsardzības ministrs Artis Pabriks, Aizsardzības ministrijas parlamentārā sekretāre Baiba Bļodniece

un Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Leonīds Kalniņš.

"Latvijas vēsturē ir virkne notikumu, ar kuŗiem mēs lepojāmies un par kuŗiem mūs cildina arī starptautiskā sabiedrība. Tā ir mūsu izcīnītā uzvara Neatkarības karā, pretošanās padomju varai PSRS okupācijas laikā, neatkarības atgūšana stāvot barikādēs," uzsver aizsardzības ministrs A. Pabriks. "Vienojošais elements šajos notikumos un stāstos ir tas, ka aiz visa tā stāv vienkārši cilvēki – mūsu

ikdienas varoņi, kuŗi ir spējuši uzvarēt, sasniegt un iedvesmot. Tāds bija pulkvedis O. Kalpaks pirms vairāk nekā 100 gadiem, kuŗš ziedoja savu dzīvību domās par brīvu un neatkarīgu Latviju, un tādi ir arī mūsdienās. Varoņbāi nav nacionalitātes, etniskās, reliģiskās vai citas piederības. Varoņi ir mūsu līdzilvēki, kuŗi padara mūsu sabiedrību labāku un valsti drošāku."

Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants L. Kalniņš nolika ziedus pie pulkveža O. Kalpaka pieminekļa Rīgā.

Latviešu Fonds
aicina pulkā

2. lpp.

Vai Facebook
klūst par
globālo
cenzoru?

4. lpp.

Par
pārspilējumiem
ar
politkorektumu

5. lpp.

Krājaizdevu
sabiedrības
Latvijā. Vēsture
un iespējas

6. lpp.

Numura
intervijā –
komponiste
Dace Aperāne

7. lpp.

Vītolu fonda
mecenātisma
paraugstunda

10. lpp.

Mākslinieces Vijas Dzintares veidotais piemiņas ansamblis Oskaram Kalpakam Ošupes pagasta "Liepsalās" (veidots 1999. gadā). Oskara Kalpaka tēls (bronza un granīts), Akmens lapu kompozīcija pie dzimtas ozola (granīts)

Pošamies uz konkursu "Rādi, ko māki 2021"!

VĀCIJAS RADOŠO BĒRNU UN JAUNIEŠU TALANTU

5 gadu

JUBILEJAS KONKURSS

9 / 05 / 2021

PLKST. 15:00

zoom platformā

Rādi
ko
Māki

AIČINĀM PIETEIKT DALĪBNIKUS, AIZPILDOT PIETEIKUMA ANKETU:
<https://ej.uz/radikomaki2021>
DALĪBAS NOSACĪJUMI ATRODAMĀ NOLIKUMĀ.

PIETEIKŠANĀS LĪDZ
2021. GADA 1. APRĪLIM

DALĪBAS MAKSA:
5 EUR PAR BĒRNU

ORGANIZĒ: SAIME, FRANKFURTES LATVIEŠU BIEDRĪBA, LETTISCHE GESELLSCHAFT IN FRANKFURT E.V.

ATBALSTA: Artu ministrija, Latvian People's Voice, MICREC MIKROFINANĀSĀRSTI

ILZE
PĒTERSONE

(Turpināts no Nr. 9)

Latviešu Fonda tapšanas ideja radās 1970. gada sanāksmē “Nākotne 70”, pirms Dziesmu svētkiem Toronto. Iespējams, kāds no jums bija klāt šai sajūsmas pilnajā brīdī, kad pazīstami ASV un Kanadas latvieši – Voldemārs Gulēns, Brunis Rubess, Valdis Muižnieks, Ģirts Zeidenbergs un citi apņēmās “izveidot bazi latviešu kultūras pasākumiem, kas spēs darboties paaudzēm ilgi.

Latviešu Fonds ir plānots un lolots kā “visu trimdā dzīvojošo paaudžu pasākums, kas domā par latviešu kultūru un ar tās eksistenci saistītajām problēmām pēc iespējas tālā nākotnē” (Valdis Muižnieks). Tajā pašā gadā Fonds tiek reģistrēts kā bezpeļņas organizācija Mičiganas štatā. Voldemārs Gulēns izteica LF misijas praktisko pusi: “Vadoties no pārliecības, ka mēs atbalstīsim latviešu kultūru līdz sirmam vecumam, mums likās loģiski mērķtiecīgi sākt krāt kādu mazu naudiņu ik mēnesi.” Līdz ar Austras koku kā simbolu Fonds izveidoja saukli – “Dosim, dzīvosim!” – un aicināja tautiešus ziedot drusku pa druskai līdz sasniegts tūkstošis dolaru līmenis. Iecere bija sakrāt miljons dolaru pamatkapitālu, un tad no ieguldījuma procentiem dot finansiālu atbalstu latviskiem projektiem.

Latviešu Fonds aicināja dot, un tautieši deva. Ar saziēdotajiem līdzekļiem pamatkapitāls auga; desmit gadus atpakaļ tas tuvojās \$700,000.00. Šodien miljons dolaru mērķis ir sasniegts un pārsniegts; Fonds var lepoties ar 500 projektiem, kas atbalstīti divu miljonu dolaru vērtībā. Cienījamie lasītāji, jums daudzi no šiem projektiem būs pazīstami: filmas “Melānijas kronika”, “Dvēseļu putenis” un “Mātes piens”; grāmatas “Sibīrijas bērni”, “Wit and Wisdom of Ancient Latvian Poetry”, “Jettes Cimdu grāmata”, “Bruno Slept Here”, stāsti par Amerikā dzīvojošiem latviešiem “Mēs neesam aizbēguši”; atbalsts Beverinas, Gaņžera un Kursas vasaras vidusskolām; Daces Ape-rānes Starptautiskie latviešu mūziķu meistarkursi; “Skandinānieku”, “Ilģu”, “Trio” un neskaitāmas latviešu teātru viesturnejas un daudzi, daudzi citi projekti.

Lai izsludinātu Fonda mērķus un veicinātu latvisku vidi, LF gadu no gada rīkoja Nedēļas Nogales Nākotnei, pulcējot apdāvinātus tautiešus – zinātniekus, māksliniekus, rakstniekus – lai piedalītos uzrunās, semināros, literātūrās un dzejas vakaros. Prātā nāk skaista pēcpusdienā Ņujorkā 2011. gada rudenī, kur savu dzeju lasīja nesen Aizsaulē gājušie leģendārais Jānis Krēslis un Modris Mednis, kā arī pazīstamā dzejniece Rita Gāle. Atceros arī Vairas Paegles svētku runu 2012. gada NNN nogalē Filadelfijā, ko Sandra Milevska organizēja Filadelfijas BLB 120 gada jubilejas programmā. Tās bija sevišķas sanāksmes katru

gadu citādas. Gadu gaitā gan audience LF nogalēm saruka... Ko lai dara... gadi nāk, un gadi iet... Daudzi LF dalībnieki ir pirmās paaudzes trimdas latvieši; viņi vairs nevar ceļot garus gabalus, lai piedalītos sapulcēs. Daudzu arī vairs nav ar mums. Nav arī vairs tās kopības sajūtas, kas kādreiz bija. Latvieši turas savos ģimenes lokos, pienākuma izjūta pret plašāko latviešu sabiedrību ir samazinājusies.

Atzīmēšu kādu interesantu vērojumu savas darbības gados. Fondu ir vadījušas otrās paaudzes trimdas latvietes, īsteni “superletiņi” – gājušas Minsteres vidusskolā, dzīvojušas un strādājušas Latvijā, aktīvas arī citur

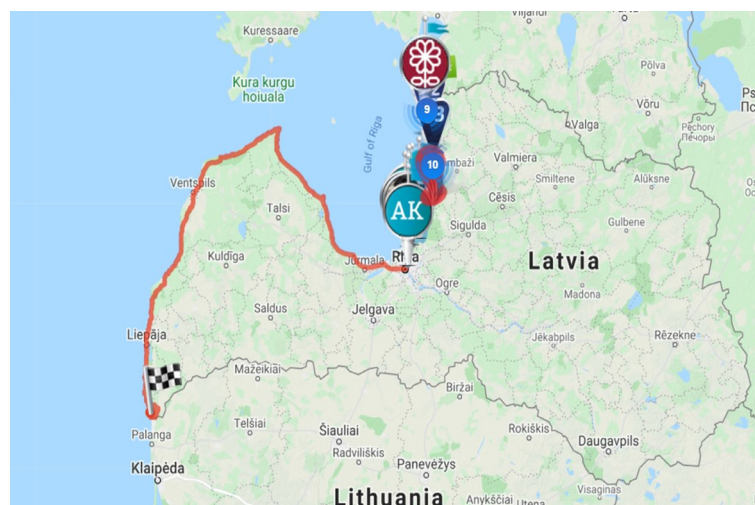
Priekšsēde Valda Grinberga (2016-2020) un Gints Grinbergs

latviešu sabiedrībā. Pašreizējā priekšsēde ir “superletiņš” no Latvijas! Ja dibinātāji bija ideālisti (un visi vīrieši), tad priekšsēdes ir bijušas patriotes un darītājas – bitītes ar latvietības izjūtu, tehniskām zināšanām un neizmēlamu enerģiju.

Šeit gribu piebilst, ka Covid gads ir radījis negaidītus plusus, pulcējot tautiešus un uzturot latviskumu. Kā piemēru minēšu LF pēdējo pilnsapulci – tā bija plānota 2020. gadā NNN nedēļas nogalē Hamiltonā, ieskaitot mākslas tūri un Pļaujas svētku miestas. Tās vietā mums bija jānotur virtuālā pilnsapulce. Jaunā priekšsēde Renāte Kenney kopā ar mākslinieci Ritu Grendzi bija izveidojušas virtuālu izstādi. Uz ekrāna parādījās trimdas mākslinieku mākslas darbi no ASV, Kanadas un Austrālijas. Mēģinājums izdevās! Ne tik vien padome un LF biedri, bet arī citi pievienojās mums ZOOM formātā, mākslu varēja ļoti labi saredzēt, un mēs visi daudz ko jaunu uzzinājām. Sekoja diskusija, domu apmaiņas un atmiņas...

Te jāpiemin Sandras Milevskas trimdas presē izsmēlošais raksts par neseno latvisko “zudušo ne-

dēļas nogali” (*lost weekend*), kad internetā bija pieejamas divas latviešu filmas no Nīderlandes, fascinējošs pārskats no Latvijas par Latvijas Nacionālās operas jauno projektu – Jāņa Kalniņa operas “Hamlets” iestudējumu un Ņujorkas Kultūras dienu skaistais klavierkoncerts un dzejas pēcpusdienā. Šie ģeogrāfiski attālinātie sarikojumi tagad nāk pie mums! Sēžot mājās, ar vienu klikši skaitliski daudz vairāk da-

www.myvirtualmission.com – staigāšanas programma gar Baltijas jūru 2021. gadā līdz Jāņiem

Latviešu Fondam šogad – 51 Pusgadsimts jaukā kompānijā

Pie priekšsēdes Kristīnas Šimanes-Laimiņas Čikāgas padomes sēdē 2014. gadā. Blakus - iepriekšējais priekšsēdis Valdis Bērziņš, aiz viņiem padome

libnieku nekā senāk, piedaloties klātbūtnes sapulcēs, izbaudīja latviešu kultūras bagātību.

Latviešu Fonda dibinātāju doma aizvadītā gadsimta 70. gados bija gādāt resursus tieši trimdas latviešu sabiedrības pastāvēšanai. Bet līdz ar Latvijas brīvības atgūšanu 1991. gadā, projektus sāka pieteikt arī Latvijas latvieši. Kā man ir stāstīts, 90. gadi bija Fondam pārdomu pilni; vienbrīd radās jautājums par Fonda nozīmi un vajadzību laikmetā, kad mums atkal ir pašu valsts. Bet zinu, ka Valža Bērziņa vadībā (2007 – 2011) Latviešu Fonds turpināja savu darbu un gāja uz priekšu. Mēs priecājamies, ka Valdis vēl tagad pārstāv Fonda darbību Latvijā!

LF pirmie Tūkstošnieki un dāsnākie ziedotāji ir tie, kas 50. gados cēla baznīcas, skolas, nometnes. Viņi ir devuši un turpinājuši dot līdz pat sirmam vecumam! Tagad ir pienācis laiks “pēctecības kārtošanai” (Volde-māra Gulēna vārdi). LF priekšsēde Kristīna Šimane-Laimiņa jau no 2012. gada uzsvēra, cik svarīgi mums ir palielināt LF ziedotāju pulku, kā arī iesaistīt jauno paaudzi Fonda darbā. Kristīnai bija pilna galva ar idejām, un ar padomes palīdzību daudz kas tika uzsākts: Gaņžera absolventu klases dāvanas, LF

pastkartītes un skrejlapas, LF krekli un krūzītes, video pasniegumi pilnsapulcēs, projektu atbalstīšana ar īpašām akcijām (*crowdsourcing*), padomes sēdes caur Skype... Ar Kristīnu mēs sākām lietot *Google Drive*, kur padome var kopīgi dalīties ar informāciju. Viņa man pacietīgi (kā citkārt datora dinosaurus) skaidroja, kā informācija eksistē “mākonī”.

Nākamā priekšsēde – Valda Grinberga turpināja un papildināja iesāktos mērķus, iesaistot jaunus dalībniekus, modernizējot LF saziņāšanās veidus. Valda aktīvi piedalījās latviešu jauniešu sarikojumos, uzrunāja un atbalstīja Gaņžera vidusskolu, Amerikas Latviešu jaunatnes apvienību un Kanadas jauniešu grupu *Šī Māksla ir Jauna*. Ar padomes (Renātes Kenney) lielo darbu mājaslapa un datu bāze tika uzlabotas. Projektu veicēji tika aicināti pastāstīt par saviem projektiem un iesūtīt informāciju un bildes mājaslapai un Apkārtrakstam. Tika izgatavoti LF reklāmas materiāli (uzlīmējami tetovējumi, austās aproces, mugursomas), kā arī skaistas piespraudītes, ar ko pateikties ziedotājiem. Elektroniskā ziedošana caur *PayPal* tika uzstādīta mājaslapā, un Fonds pievienojās sociālajiem medijiem *Facebook*, *Instagram* un *Twitter*.

Šodien latviskā kultūrtelpa ir plašāka nekā jebkad – tā ietver trimdas sabiedrību, Latvijā dzīvojošos un tos 373 tūkstošus tautiešu, diasporas latviešus, kas ir atstājuši dzimteni un mīt visās pasaules malās. Latviešu kopienas ārzemēs pieaug, bet kopības izjūta un saliedēšanās ir komplīcēta – trešajai trimdas paaudzei latviešu valodas spējas sāk “īodzīties” (V. Bucēna lasītāja vēstule laikraksta *Latvija Amerikā* 30. janvāra numurā!) un diasporas ģimenēm bieži vien maizes pelnīšana jāliek pirmajā vietā.

(Turpinājums 11. lpp.)

LIDIJA OZOLIŅA,
Caelibem hist., novadpētniece

*Kas pazina rožu dārzu,
Kad sarkans neziedēja?
Kas pazina mani jaunu,
Kad priecīgi nedzīvoju?
(Tautasdziesma. Pierakstījis Skruzīti M., Jaunjelgavas apr. Sunākstes, Neretas un Ērberģes (Mazzalvē) pagasts)*

Timeklis ļauj ielūkoties notikumos un cilvēku dzīvēs dziļākā pagātnē, atrast Dainu skapī sava novada tautasdziesmas, to pierakstītājus, iesūtītājus u. c. Neatstāstīšu šajā atceres rakstā visu, ko par Miku Skruzīti kā 19. gadsimta beigu latviešu tautas apgaismības un atmodas darbinieku var izlasīt piedāvātajos resursos. Neaprakstīšu Latvijas Nacionālās bibliotēkas digitālajos materiālos *periodika.lv* atrodamo. Par Miku Skruzīti kā latviešu pirmās atmodas modinātu cilvēku pētījumus un rakstus publicējuši zinātnieki, kultūras darbinieki, pētnieki: akadēmiķis Jānis Stradiņš, Saulvedis Cimermanis, Lilita Vanaga, Laila Alsiņa, Ojārs Zanders u. c. Klusēšanas periodi starp jubilejām bijuši pārāk ilgi, lai atcerētos sēli, kuŗš lika savu akmeni latviešu tautas kultūras uzplaukuma pamatos. Mikus Skruzīts uzrakstīja pirmo publikāciju par šo latviešu seno tautu – “Sēli, Kurzemes augšgala senči” (1889). Par darba aktualitāti tā laika progresīvās jaunatnes vidū liecina viņam piešķirtā J. Veinberga prēmija. Šogad viņam 160. gadskārta.

Pēdējā man zināmā publikācija par Miku Skruzīti publicēta Aizkraukles rajona laikrakstā *Staburags* 2005. gadā. Savā pārdomu rakstā atzīmēju tikai dažus interesantākos faktus no viņa veikuma un ieguldījuma latviešu tautas kultūras uzplaukuma sākumos. Iepazīstot M. Skruzīša dzīvi un daiļradi, rodas apbrīna, cik plašs un daudzpusīgs bijis neretieša darbības lauks salīdzinoši īsajā dzīves laikā – tikai 44 mūža gados! Neretas Ķesterskolas skolotāju atmiņās Skruzīšu Mikus pieminēts kā zinātkārs un apdāvināts skolnieks. Protams, ka Stanānu saimnieka dēls nevarēja tikt palaists dzīvē bez skolām. Taču, ja Mikum pašam nebūtu vēlēšanās mācīties, meklēt, izzināt, rosināt un aicināt līdzīgos darboties, ar vecāku gribu dēlu izglītot vien noteikti būtu par maz. Mikus Skruzīts 1872. gadā iestājās Neretas Ķesteru skolā, no kuŗas 1874. gada otrajā pusgadā aizgāja uz Jēkabpils apriņķa skolu, ko nobeidza 1876. gadā. Pēc tam mācījās Jelgavas Reālskolā. Pusgadu mājās un pa daļai pie rakstveža Treija nostrādājis, pieņēma vietu pie grāfa Švalova muižu inspektora Michalovska Lielzalvā un pēc inspektora aiziešanas Mūžībā bija par mežkunga palīgu Taubes (Ērberģes) muižā 1878. – 1880. gadā. Pēc tam Rīgas Politehnikas tehnikumā studēja arhitektūru, dabaszinības un ķīmiju.

Mikus Skruzīts studiju laikā un arī pēc tām aktīvi iesaistījās sabiedriskajā dzīvē – darbojās studentu korporācijās, Rīgas

Mikus Skruzīti

Latviešu biedrībā, tulkoja lugas Rīgas Latviešu teātrī, rakstīja gan zinātniskus, gan informatīvus rakstus gandrīz visiem tā laika laikrakstiem latviešu un vācu valodā, nodarbojās ar latviešu vēstures un etnografijas pētīšanu. Jelgavā dzīvodams, strādāja žurnāla “Austrums” un laikraksta “Tēvija” redakcijā, ražīgi publicēdamies arī pats. Iesaistījās izdevēja J. Dravenieka uzsāktās Konversācijas vārdnīcas veidošanā. Presei vajadzības gadījumā M. Skruzīts rakstīja arī par pašam svešākām lietām: par Kristofora Kolumba vēsturiskā jūras brauciena 400. gadadienu; par arktisko izstādi, kas skatāma uz Rīgas ostā noenkurotā valzivju un roņu ķērāju kuģa; par pirmajiem Kurzemes likumu krājumiem; par sēklas labības saglabāšanu ziemā un tamlīdzīgi. Publikācijām par etnografiju, tautastēpiem, darba rīkiem viņš pievienoja paša rasētus apģērbu un sadzīves priekšmetu zīmējumus. Rakstīja par saviem pētījumiem audumu krāsošanā ar augiem. Pierakstīja un sūtīja tautasdziesmas Latviešu folkloras krātuvei. Raksta ievadā citēta tautasdziesma ir viena no 235 Folkloras krātuvē glabātajām Skruzīšu Mikus pierakstītajām un Krišjānim Baronam iesūtītajām dainām. Protams, jāvērtē svarīgākais, paliekamais. Viņš bija cilvēks, kas nevirājās pielikt roku visur, kur tas tobrīd šķita vajadzīgs. “Darbā parādās dzīvība” – lasām kādā viņa rakstītā vēlējumā.

Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisija 1895. gadā M. Skru-

zīti nosūtīja komandējumā uz Čehiju saistībā ar latviešu etnografiskās izstādes gatavošanu. Viņš ceļoja pusotru mēnesi, apmeklējot Prāgu, Berlīni, Drēzdeni, Vīni, iepazīstoties ar ievērojamiem šo pilsētu vēsturiskiem un etnografiskiem objektiem, muzejiem. Reizē viņš apskatīja arī Bochēmiju un Jelgavas Latviešu biedrības Rakstniecības nodaļas uzdevumā apciemoja latviešu valodas pētnieku J. Zubatiju. Ceļojuma iespaidus M. Skruzīts aprakstīja un publicēja latviešu presē, tai skaitā 1895. gadā viņš *Baltijas Vēstnesī* publicēja divas “Vēstules no Prāgas”. Pēc ceļojuma M. Skruzīts atkal pārcēlās uz dzīvi Rīgā un pilnībā pievērsās latviešu etnografiskās izstādes gatavošanas, ierīkošanas darbiem.

Ik pa laikam atgriezies tēva mājās, Mikus Skruzīts darbojās Neretas kultūras dzīvē. Viņš saprata, ka izglītībā ir tautas nākotne, tādēļ rosināja apkārtnējos ļaudis mācīties. Latviešu vēstures pētniecība, etnografija, publicistika, tulkošana, iedziļināšanās dabas zinībās (ķīmija, botānika), darbība biedrībās un sabiedriskajā dzīvē ne tikai Rīgā, Jelgavā un Neretā, bet visā Latvijas teritorijā, kā arī Rietumeiropā – Karaļauču muzejam uz prof. A. Becenbergera uzaicinājumu M. Skruzīts sagatavoja aprakstu un paraugu krājumu par latviešu koka atslēgu attīstību, kā arī veselumu krājumu latvisku krāsojumu paraugus. Pat ar mūsdienu skatījumu – neaptverami plašas zinību un darbības jomas, kuŗas bija šī erudītā novadnieka redzeslokā.

Par gaišo sēļu zemes dēlu

Miku Skruzīti 160. gadadienā atminoties

Kad 1905. gada februārī, tuberkulozes sagrauzts, M. Skruzīts mira dzimtajās mājās Neretas Stanānos, kā čaklu kultūras darbinieku viņu pieminēja gandrīz visi latviešu periodiskie izdevumi, ieskaitot *Dienas Lapu*.

Par Mikus Skruzīša ģimeni. Neretas Ķesteru kapsētā ieejot un pirmajā celiņā nogriežoties pa kreisi, nonākam pie pamatīgi kalta akmens pieminekļa, uz kuŗa gravēti šeit guldīto Neretas pagasta Stanānu māju saimnieku Skruzīšu ģimenes vārdi: tēvs Miķelis Skruzīts (1829-1899), māte Dārta Skruzīte, dzimusi Kundrat (1840-1916), dēls Mikus Skruzīts – ķīmijas students (1861-1905) un meita Marija Skruzīte (1869-1922). Vienas ģimenes četri gaiši ļaudis. It kā bez dzimtas turpinājuma, ko tomēr tā stingri nevar apgalvot, jo nav zināms, vai kāds zīmējis Kundratu un Skruzīšu dzimtas kokus.

jumu sadalīja tikai sievas radīem? Tas nozīmē, ka arī pa Mikus tēva līniju dzimtas kokam būtu jāturpina zaroties, kaut arī tiešas pēctecības šajā dzimtas zarā nav. Bet kaut kur citur Latvijā, iespējams, ir.

Marija nebija precējusies. No tā laika ļaužu atmiņām iznirst nostāsti, ka pēc viņas sirds un rokas veltī cerējuši vairāki jaunekļi. Tajā skaitā arī kāds lietuviešu kalpu puisis. Mīlestībai atbildēt nepieļāva saimnieces statuss, kaut sirds varbūt sacīja pretējo. Jauneklis pēc Marijas nāves vēl diezgan ilgi vakaru saulrietā esot dziedājis sērīgas dziesmas pie Marijas kapa. Klusie vakari un Susējas ūdeņi žēlas skaņas nesuši tālu apkārtnē.

Mainoties laikiem un notikumiem, attīstoties ekonomikai un teknikai, mainās cilvēku saimnieciskā, mainās sabiedriskā dzīve. Izkaisāties, izkļūstam, atgriežamies, daudz iegūstot, daudz arī zaudējam. Paaudžu nomainā-

Mikus Skruzīša māte Dārta Skruzīte un māsa Marija Skruzīte // Foto no Neretas novada novadpētniecības muzeja krājuma Pēterā Lodziņa kolekcijas

Kaps vienmēr apkopts. Tātad... Ir nomainījušās tikai apmēram četras paaudzes. Un tik ātri mūsu nezināšanas sākums. Neretas pagastā zināmie vārdi ir – sabiedriskais darbinieks Fricis Kundrats un skolotāja Olga Kundrate – tie ir radi Skruzīšu Mikus mātes dzimtas zarā. Par Mikus Skruzīša tēva Miķeļa radīem novadpētniecībā ziņu vēl mazāk. Taču pēc vecā Stanānu saimnieka aiziešanas Mūžībā mājās un zemi sadalīja četrās daļās radu vidū. Vai nu manto-

zemapziņā nogrimst iepriekšējie cilvēki, notikumi. Tādēļ laiku pa laikam tie jāatsvaidzina. Sava pētījuma ievadā par sēļiem M. Skruzīts citē sen zināmu Ausekļa teicienu: “Tauta, kas nedzenas iepazīties ar sentēvu vēsturi... tā tauta necenšas dzīvot, piebilstot – “šie vārdi lai mūs paskubina, nepiekusušiem darbojoties, izkļūdināt miglu, kuŗa aizsedz pagātni, lai būtu nākotnes cienīgi, kuŗa mums pieder”.

(Turpinājums sekos)

Labdarības paraugstunda Vītolu fondā

Pirmais fonda stipendiāts Mečislavs Maculēvičs dibina stipendiju

ANNIJA BULLE

“Lūkojoties atmiņās, gluži kā fotografijās no pagātnes, mēs veramies sevī un ļoti skaidri redzam lietas, īpašības un izjūtas, kas raksturoja mūs brīdī, kad kāds nospieda pogu un uzplaiksnāja zibspuldze,” šādus vārdus pirms vairāk nekā 18 gadiem fondam rakstīja viens no pirmajiem stipendiātiem Mečislavs Maculēvičs. Tajā brīdī Mečislava dzīvē notika uzplaiksnījums – uzvara Latvijas ekonomikas olimpiādā un iegūta stipendija ceļazīmei studijām Rīgas Ekonomikas augstskolā.

2002. gadā Mečislavs Maculēvičs saņēma fonda dibinātāju Viļa un Martas Vītolu stipendiju. Vītolu ģimene fonda dibināšanā ieguldīja vienu miljonu latu (1,4 miljoni eiro). Ik gadu Vilis un Marta Vītoli ne tikai turpina atbalstīt fondu, darbojoties padomē un kandidātu izvērtēšanā, bet arī ziedojot jaunām stipendijām, piemēram, s! korp! “Imeria” un “Fraternitas Vanenica” studējošiem jauniešiem. Meceņātu iniciatīva ziedot mazturīgu un talantīgu jauniešu izglītībai ir radījusi atsauksmi daudzū cilvēku sirdīs, kas piedrojas un uzticējas savas stipendijas administrēt šim fondam.

Mečislavs Maculēvičs kopā ar sievu

Pagājis jau ilgs laiks un, pateicoties ziedotājiem, fonds ir spējis stipendijas piešķirt jau vairāk nekā 4000 jauniešu, to skaitā arī valmierietim Mečislavam Maculēvičam. Daudziem rodas jautājums, kas ir noticis ar pirmajiem stipendiātiem pēc studiju beigšanas, – vai viņi atraduši darbu izvēlētajā profesijā un vai iegūtas zināšanas tiešām tiek liktas lietā Latvijā? Fondā veiksmes stāstu ir daudz, un visi vienlīdz svarīgi. Tomēr – pirmā stipendiāta Mečislava Maculēviča stāsts ir pir-

mais... Pirmais, kuŗš saņēma, pirmais, kuŗš deva un pirmais, kuŗš atgriezās.

Maculēviču ģimenē augstu tiek vērtētas zināšanas, kultūra un māksla, tāpēc puisi jau no bērnības ieskāva plašu interešu lokus, kas sekmēja panākumus visos mācību priekšmetos. Tomēr uzvara Latvijas ekonomikas olimpiādā bija īpašs pavēsiens, lai satiktos ar Vītolu fondu un uzsāktu studijas. “Parakstot līgumu ar fondu, es zināju, ka spēju pilnībā nodot sevi studijām, to-

ties, līgumam beidzoties, es zināju, ka, pateicoties Vītolu ģimenes atbalstam un ticībai man, es ieguvu lielisku izglītību un pamatu startam tālāk,” tā par stipendijas saņemšanas laiku saka Mečislavs.

Un tik tiešām – starta “uzrāviens” pēc Ekonomikas un biznesa administrācijas MBA grada iegūšanas bija vērienīgs. Mečislavu uzaicināja strādāt uzņēmumā *Procter&Gamble*. Vairāku gadu garumā viņš ieņēma vadošos amatus personālvadībā, strādājot gan Eiropā, gan ASV.

Mīlestība pret dzimto zemi virzīja Mečislavu kopā ar sievu un trīs bērniem atgriezies Latvijā. Uzkrātā darba pieredze stratēģisko biznesa partnerattiecību jomā palīdzēja kļūt par personālvadības direktoru uzņēmumā *Rimi Baltic*. Vērojot Mečislava uzstāšanās konferencēs un Vītolu fonda rīkotajā seminārā “Ko tev neiemāca skolas solā?”, jūtams profesionālas degsmes strāvājums un prieks par darbu.

Un tomēr Mečislava stāsts ir īpašs ar viņa spēju būt istajā vietā un istajā laikā. Kad viņam bija tikai 24 gadi, tikai trīs gadus pēc augstskolas absolvēšanas viņš veica pirmo ziedojumu Draugu stipendijai. Nu Mečislavs ir nodibinājis savu Maculēviču ģimenes stipendiju, sniedzot at-

bildi uz jautājumu, kas tad ir noticis ar pirmajiem stipendiātiem pēc studiju beigšanas.

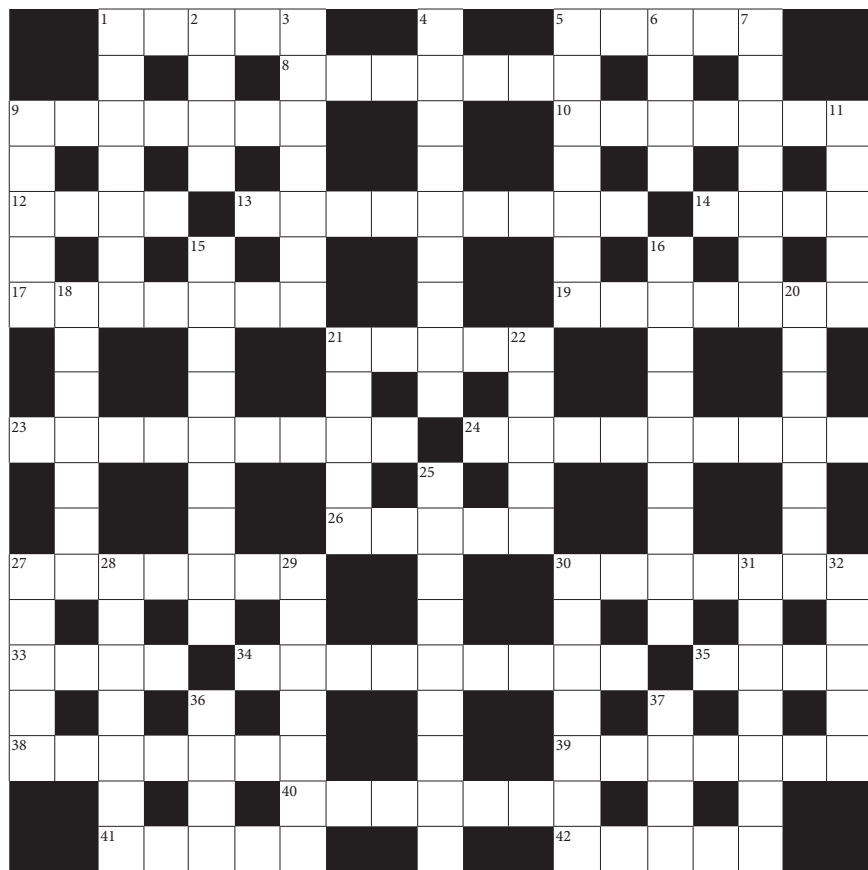
Mečislavs atzīst, ka šobrīd ir laimīgs, jo spējis iepriecināt citus: “Ir prieks spert nākamo soli fonda atbalstam, no Draugu stipendijas pārejot uz savu, mūsu ģimenes stipendiju. Vītolu fonds teju 20 gadus palīdz Latvijai un tās jauniešiem veidot gudrāku un spēcīgāku savu nākotnes valsti. Fonda dibinātāju un atbalstītāju piemērs ir arī maza daļiņa no manas sirdsapziņas, kas uz daudz ko, arī uz paša rīcību, aicina lūkoties citādi nekā pirms tam. Viens no Vītolu fonda moto ir *Finiša nav. Ir tikai starts*. Lūkojoties nākotnē, es tiešām izjūtu bezgalīgu cieņu un pateicību cilvēkiem, kas visu, ko biju iecerējis, ir padarījuši iespējamu.”

Patiesībā viss ir tik vienkārši – tikai vajag mīlēt. Savu zemi. Cilvēkus. Savējos. Tos, kuŗus izdevies sastapt un kuŗu acīs arvien mirdzēs prieks un pateicība. Esam pateicīgi Mečislavam Maculēvičam par mīlestību pret Vītolu fondu, īstenojot vēlējumu: “Ar izglītību dzīvē sasniegt tādu līmeni, lai varētu nākotnē palīdzēt citiem!”

VITOLU
FONDS

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

tradicionālajiem priekšstatiem. 5. Tirdzniecības vieta. 6. Laitīt. 7. Izrādes norises vieta. 9. Ciets silcītīzeis. 11. Izdevniecība Rīgā. 15. Nelieli vagoni. 16. Mechanisms griešanās kustības pārņemšanai no vienas vārpstas uz otru. 18. Medicīniska iestāde. 20. Pēdējais akmens laikmeta posms. 21. Vulkāniska sala Klusā okeana dienvidos. 22. Manilas kaņepāji. 25. E. Virzas poēma prozā. 27. Uz kokiem parazitējoša sēne. 28. Valsts Āzijas dienvidaustrumos. 29. Tēls A. Dimā romānā “Trīs musketieri”. 30. Baktērija, kas izraisa slimību. 31. Valstu apvienība. 32. Angļu rakstnieks (1905-1980). 36. Kafijas šķirne. 37. Veikla.

Krustvārdu mīklas

(Nr. 9) atrisinājums

Līmeniski. 4. Adena. 5. Patoss. 7. Sakura. 10. Tonēt. 11. Kaperi. 12. Ekarts. 13. Paketes. 16. Skarba. 19. Salaka. 22. Kariess. 23. Lavīna. 24. Maisīt. 25. Krekers. 26. Saites. 28. Vantis. 30. Stacija. 35. Aksels. 37. Urartu. 38. Melot. 39. Araksa. 40. Rapsis. 41. Narva.

Stateniski. 1. Pastila. 2. Ķelne. 3. Kastete. 5. Pekina. 6. Tapa. 8. Ukri. 9. Apsara. 14. Karteča. 15. Treneri. 17. Kļava. 18. Binde. 20. Amata. 21. Kriki. 27. Irlava. 29. Tituls. 31. Tasmans. 32. Jautras. 33. Usma. 34. Orts. 36. Elara.

Līmeniski. 1. Irānas agrākā naudas vienība. 5. Angļu rakstnieks (1866-1946). 8. Senlaicīga franču deja. 9. Lietuvas pilsētas Marijampoles agrākais nosaukums. 10. Japāņu tēlotājas mākslas paveids. 12. Potēt ar pumpuru. 13. Blēdīgas. 14. Franču filozofs, rakstnieks (1712-1778). 17. Kontakts. 19. Plaši pazīstams, populārs. 21. Serbu izcelsmes amerikāņu izgudrotājs (1856-1943). 23. Sporta sacensību vadītājs. 24. Venēcijas laivinieku dziesma. 26. Zilupes pieteka. 27. Īsta, neviltota. 30. Neliels pašgā-

jējs kuģis pasažieru un kravas pārvadāšanai. 33. Kukaiņēdāju kārtas dzīvnieks. 34. Pilsēta Čehijas austrumos. 35. Ekvadoras galvaspilsēta. 38. Kustīgas plāksnes pie lidmašīnu spārniem lidojuma sānsveres vadišanai. 39. Apslēpts. 40. Emocionāli, pacilāti. 41. Posms kādā procesā. 42. Publiska demonstrēšana un vērtēšana.

Stateniski. 1. Sintētiskās šķiedras veids. 2. Mazalkoholisks dzēriens. 3. Graudzāļu dzimtas lopbarības augs. 4. Negaidīts apgalvojums, kas ir pretrunā ar

Uz salas Daugavā pie Kokneses top Līktnēdārzs – gaišas atceres vieta, kur svinēt latviešu tautas izturību un spēku. Tas ir arī Tavas ģimenes un dzimtas Līktnēdārzs, veltīts visiem latviešiem, kas 20. gadsimtā gājuši bojā vai cietuši svešu varu dēļ. Līktnēdārzs top kopdarbībā un par ziedojumiem, tā atbalstītāju skaits jau pārsniedz 500 tūkstošus. Mūsu nākamais lielais kopdarbs – uzcelt Saieta namu! **Palidzi! Ziedo!**

Nodibinājums “Kokneses fonds”
Adrese: Lāčplēša iela 75B, Rīga, LV-1011, Latvija
info@koknesesfonds.lv

Ziedojumiem EUR:
AS “Citadele banka”
Konts: LV94PARX0015211160001
SWIFT: PARXLV22

Starpniekbanka ziedojumiem USD:
USA CITIBANK, N.A., NEW YORK
Konts: 36392149
SWIFT/BIC: CITIUS33

Vairāk informācijas
www.liktendarzs.lv

